

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave výchovy a vzdelávania, dodržiavania detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach v školskom roku 2013/2014 v SR

Základné informácie

Tematické inšpekcie sa uskutočnili v **24** špeciálnych výchovných zariadeniach (ŠVZ) s výchovným/vyučovacím jazykom slovenským, čo predstavuje **92 %** všetkých ŠVZ v SR (tab. 1). Obsahom inšpekcie bolo plnenie úlohy 4.5 z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017, monitoring z hľadiska dodržiavania detských a ľudských práv. Zameriaval sa na zlepšenie kvality života detí, výchovu a vzdelávanie, zaobchádzanie a starostlivosť.

Celoročnú prevádzku mali **4** zariadenia, nepretržitú **18**, internát malo **22** zariadení. Reedukačných centier (RC) bolo **13**, z toho otvorený režim mali 2 RC, ochranný režim 2, deťom vyžadujúcim zvýšenú starostlivosť slúžilo 1, cirkevné RC zriadili pre maloleté matky s deťmi. Diagnostické centrá (DC) boli **4**, liečebno-výchovných sanatórií (LVS) bolo **7** (z toho 1 súkromné).

Tabuľka 1 Počet vykonaných inšpekcií

Kraj	RC	DC	LVS	ŠVZ spolu
Bratislavský	1	1	2	4
Trnavský	2	0	1	3
Trenčiansky	1	0	0	1
Nitriansky	2	0	2	4
Žilinský	0	2	1	3
Banskobystrický	2	0	0	2
Prešovský	2	0	0	2
Košický	3	1	1	5
SR spolu	13	4	7	24

Ku dňu inšpekcie bolo v zariadeniach evidovaných spolu **920 detí** vo veku **7 až 18 (19) rokov** - do ukončenia povinnej školskej dochádzky alebo prípravy na povolanie. **Dôvody prijatia** detí do zariadení zobrazuje tabuľka 2. Do LVS prijali deti s vývinovými poruchami učenia a poruchami aktivity a pozornosti, u ktorých ambulatná starostlivosť nevedla k náprave, v jednom LVS (Nitriansky kraj) aj deti s mentálnym postihnutím.

Tabuľka 2 Dôvody prijatia detí do ŠVZ

Prijatie do ŠVZ	RC	DC	LVS	ŠVZ spolu
na žiadosť zákonného zástupcu	8	65	197	270
na základe dohody so zariadením, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu	46	20	29	95
na základe predbežného opatrenia súdu podľa osobitného predpisu	53	28	0	81
na základe rozhodnutia súdu o uložení ochrannej výchovy	38	0	0	38
na základe rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia	12	6	0	18
na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti	406	0	0	406
na základe právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia	0	0	12	12
Spolu	563	119	238	920

Kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov dosahovala **76 %**, odborných zamestnancov **95 %**. **Odbornosť** vyučovania žiakov 2. stupňa ZŠ a žiakov SOŠ bola zabezpečená čiastočne. Príčinou nízkej kvalifikovanosti a odbornosti pedagogických zamestnancov bolo aj umiestnenie niektorých zariadení z hľadiska dopravy na pomerne zle dostupnom mieste. **Predpoklady**

na činnosť vedúceho pedagogického zamestnanca nespĺňal riaditeľ RC v Prešovskom kraji, v RC v Trnavskom kraji zástupca riaditeľa a vedúci výchovy.

Analýza zisteného stavu

Vzdelávanie

Žiaci sa v ŠVZ vzdelávali v základnej škole (ZŠ), špeciálnej základnej škole (ŠZŠ), v odbornom učilišti (OU) alebo v strednej odbornej škole (SOŠ), spolu v **116** triedach. Školy boli organizačnou zložkou spojenej školy zaradenej do siete alebo triedy boli súčasťou zariadenia. Pre žiakov s nízkou vedomostnou úrovňou a závažnými psychomotorickými poruchami vypracovali učebné osnovy (schválené MŠVVaŠ SR) pre kvalifikačné kurzy v trvaní 3 - 12 mesiacov. Vyučovalo **153** učiteľov, **10** asistentov učiteľa (z toho 1 rómsky asistent) a **43** majstrov odbornej výchovy. V jednom LVS chýbal výchovný poradca. V RC s otvoreným režimom sa žiaci vzdelávali mimo zariadenia.

Cirkevné RC poskytovalo výchovnú, sociálnu a zdravotnú starostlivosť 11 maloletým matkám a ich 14 deťom na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti. Všetky maloleté matky navštevovali 3 miestne školy (2 matky ZŠ, 3 matky ŠZŠ a 6 matiek SOŠ – odbor krajčírka).

V jednom DC chodili žiaci do kmeňových škôl podľa rozpisu na pravidelné konzultácie a preskúšanie. Vzdelávali sa individuálne podľa plánov a učebníc zaslaných kmeňovou školou. Učitelia žiakov klasifikovali, návrh známok zasielali do kmeňovej školy. V súkromnom LVS mali deti, ktoré ukončili povinnú školskú dochádzku, vypracované **individuálne študijné plány** z kmeňových stredných škôl (vzdelávali sa podľa ŠkVP príslušnej strednej školy).

Žiaci **nezaradení do školy** v RC a DC boli začlenení do pracovných skupín, pod vedením majstrov odbornej výchovy vykonávali práce v zariadení, zúčastňovali sa brigád a verejnoprospešných prác mimo ŠVZ. Dohody o brigádnickej činnosti boli vypracované v súlade s právnym predpisom, zárobok z brigádnickej činnosti bol pripísaný na osobné finančné kontá detí.

Výchova a vzdelávanie sa realizovali prostredníctvom **školských vzdelávacích programov** (ŠkVP). Mali ho vypracované všetky ŠVZ, v ktorých bola zriadená škola alebo školské triedy, a to v nadväznosti na zriadený druh školy. Úroveň vypracovania väčšinou umožňovala uskutočniť edukáciu v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ). Dôraz sa kládol na formovanie etických a ľudských princípov, rozvíjanie komunikačných schopností, pracovných návykov a zručností, zdokonaľovanie prosociálneho správania detí. K **nedostatkom** patrilo nedodržanie štruktúry ŠkVP, absencia niektorých náležitostí (33 % ŠVZ), používanie neaktuálnych pojmov, skratiek, citácia neplatných právnych noriem, neprítomnosť záznamu o prerokovaní ŠkVP na zasadnutí rady školy a zverejnenie. **Učebné plány** (UP) vychádzali z príslušných rámcových UP štátnych vzdelávacích programov. Výrazné **nedostatky** sa vyskytli v ich rozpracovaní najmä pre nižšie stredné odborné vzdelanie, v polovici zariadení UP neakceptovali rámcové UP. Absentovali poznámky alebo neboli spracované na vlastné podmienky a organizáciu vyučovania, nebolo definované využitie voliteľných hodín. **Učebné osnovy** (UO) boli rozpracované, vrátane prierezových tém. *Absentovali* UO niektorých predmetov alebo neboli vypracované v rozsahu stanovenom UP (29 % ŠVZ), neboli rozpracovaním platných vzdelávacích štandardov.

V LVS venovali veľkú pozornosť **individuálnemu výchovno-vzdelávaciemu programu** (IVVP), ktorý mali vypracovaný všetky deti. Obsahoval i pozorovania učiteľov na jednotlivých vyučovacích hodinách, aplikované metódy a formy práce učiteľov so žiakom, rozsah a organizáciu poskytovanej starostlivosti, dohodu o spolupráci s rodičmi pri výchove a vzdelávaní žiaka, poskytovanie informácií odborným zamestnancom o plnení IVVP. V jednom LVS s ním neboli oboznámení zákonní zástupcovia detí.

Výchova

V zariadeniach bolo utvorených **134** výchovných/diagnostických skupín (RC 83, DC 16, LVS 35), pracovalo tu **298** vychovávateľov, **134** pomocných a nočných vychovávateľov.

Výchova sa uskutočňovala podľa **školských výchovných programov**, vypracovali ich vo všetkých ŠVZ okrem 1 v Prešovskom kraji. V tomto zariadení sa výchova realizovala podľa ročného plánu výchovno-vzdelávacích činností, ktorý obsahoval plán aktivít na jednotlivé mesiace. Školské výchovné programy boli vytvorené v súlade s požiadavkami stanovenými školským zákonom, obsahovali požadované súčasti. Zohľadňovali ZZ detí, špecifické podmienky jednotlivých zariadení, vymedzili vlastné ciele a poslanie výchovy, podľa nich sa uskutočňovala výchova v zariadeniach. Súčasťou boli výchovné štandardy, rozpracované výchovné osnovy a výchovný plán. Hodnotiaci systém detí vo všetkých kontrolovaných ŠVZ bol podrobne rozpracovaný, smeroval k požadovanému spoločensky prijateľnému správaniu sa detí. Výchovný program prerokovali na zasadnutí pedagogickej rady, v jednom RC absentoval záznam o prerokovaní v rade školy. Ojedinele sa vyskytli *nedostatky*: štruktúra výchovného programu nekorešpondovala so školským zákonom, výchovný plán neobsahoval všetky tematické oblasti výchovy, neboli vypracované výchovné osnovy pre oblasť spoločenskej výchovy, komplexne neboli rozpracované výchovné štandardy, vymedzený počet výchovno-vzdelávacích činností nebol reálny alebo zapísaná činnosť nekorešpondovala s plánovanými aktivitami uvedenými vo výchovnom programe.

Reedukácia

Reedukácia detí v RC a DC sa realizovala prostredníctvom **individuálnych reedukačných programov (IRP)**. Vypracovali ich všetkým deťom po uplynutí prvého mesiaca pobytu dieťaťa v zariadení. Väčšinou vychádzali z psychologickej a špeciálnopedagogickej diagnózy, ich súčasťou bolo hodnotenie procesu adaptácie dieťaťa na pobyt v zariadení. Obsahovali výchovný prístup a možnosti reedukácie, záznamy a správy pedagogických a odborných zamestnancov. Štvrtročne (niekde i častejšie) ich vyhodnocovali a upravovali podľa aktuálnych potrieb za účasti triednych učiteľov, vychovávateľov, výchovného poradcu a odborných zamestnancov (94 %). Súčasťou hodnotenia boli informácie o stave prevýchovného procesu každého dieťaťa, analýza efektívnosti aplikovaných metód a pedagogických postupov, stanovenie ďalších cieľov. V jednom RC v Trnavskom kraji bolo súčasťou tvorby IRP systematické denné monitorovanie správania detí pedagogickými zamestnancami. V DC v Bratislavskom kraji IRP všetkých klientov viedli v elektronickej podobe, program navrhli a vypracovali v zariadení. Kládol dôraz na pozitívne vlastnosti dieťaťa, jeho silné stránky. V tomto zariadení venovali pozornosť aj odstraňovaniu vývinových porúch učenia, porúch aktivity a pozornosti, pretože ich malo diagnostikované približne 70 % detí. V niektorých zariadeniach sa manifestovala nutnosť odborne usmerniť zamestnancov pri vyhodnocovaní IRP a ich aplikácii v praxi.

K reedukačnému procesu významnou mierou prispievali **intervencie odborných zamestnancov**, ktoré realizovali individuálne a skupinové stretnutia s deťmi. Kolektívne riešenie problémov v skupine bolo pozitívnym príkladom z praxe jedného RC v Trnavskom kraji, vplývalo na zmenu hodnotového systému detí a celkový proces reedukácie. Odbornú činnosť vykonávali **39** psychológovia, **15** liečební pedagógovia, **1** sociálny pedagóg a **3** terapeuti – z toho v Bratislavskom kraji 1 duchovný terapeut. Odborných zamestnancov jedno RC nemalo. Náplň práce a odborná činnosť psychológov v niektorých ŠVZ vyžadovala metodické usmernenie. Diagnostiku realizovali v jednom DC (Bratislavský kraj) aj mimo zariadenia, v rámci dvojtzáždňového letného pobytu detí, program bol zameraný aj na zvládnutie záťažových situácií, sebaopoznávanie a sociálnu komunikáciu.

Odstraňovanie vývinových porúch učenia, porúch aktivity a pozornosti v LVS

Spôsoby odstraňovania porúch, východiská korekčných postupov a vlastné postupy pri uplatňovaní korektívno-relaxačných techník boli v 92 % LVS **zapracované v ŠKVP** alebo **v školskom výchovnom programe** a **v IVVP** žiakov. Vo všetkých zariadeniach učiteľia

uplatňovali špeciálnopedagogické zásady **vyučovania**. Významnou súčasťou korekcie bolo zaradenie vyučovania špecifických predmetov individuálna logopedická intervencia, pohybová výchova (zameraná na odbúranie prejavov impulzivity a agresivity) a terapeutické a korektívne cvičenia (pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti). Pri zmiernení porúch využívali individuálny a diferencovaný prístup, tréning žiaduceho správania, motivačné hodnotenie, v jednom LVS v Nitrianskom kraji realizovali denné individuálne korekcie za pomoci liečebného pedagóga a psychológa. **Odborní zamestnanci** uskutočňovali individuálne korekčné cvičenia denne. V 6 zariadeniach (86 %) **psychológ** a dokumentácia o psychologickej a psychoterapeutickej starostlivosti potvrdili realizáciu terapií na zmiernenie, odstránenie porúch, a to skupinovo aj individuálne. Realizovala sa kognitívno-behaviorálna terapia, hrová terapia, autogénny tréning, špeciálne metódy a programy. Skupina rodičov a detí sa pod vedením psychológa raz mesačne nasmerovala na podporu vzťahov rodič – dieťa a na vyrovnávanie sa so záťažovými situáciami v rodine. V 71 % LVS intervenoval **liečebný pedagóg**, využíval arteterapiu, biblioterapiu, ergoterapiu, dramatoterapiu a muzikoterapiu. Individuálne aj skupinovo aplikoval canisterapiu a hipoterapiu, aquaterapiu a pohybovú terapiu.

Dodržiavanie detských a ľudských práv

Školský poriadok vypracovali v 96 % zariadení, upravoval **podrobnosti o výkone práv a povinností detí** (100 %), uvádzal podrobnosti o výkone práv a povinností zákonných zástupcov (86 %), pravidlá vzájomných vzťahov a vzťahov s pedagogickými a ďalšími zamestnancami (96 %), podrobnosti o podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a ich ochrany pred sociálnopatologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím (92 %). Obsahoval detaily o použití výchovných a ochranných opatrení (96 %) a umožňoval deťom účasť na súťažiach (92 %).

Školský vzdelávací alebo výchovný program obsahoval podmienky na zaistenie **bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní** (92 %). Deti boli poučené o bezpečnosti na začiatku školského roka, pri hromadných akciách a pred každou činnosťou ich pedagógovia poučili o bezpečnosti pri práci a o spôsobe výkonu práce. Súčasťou zaistenia bezpečnosti detí bol nepretržitý pedagogický dozor. **Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia detí** bol zapracovaný v 79 % programov. Bodovací systém bol založený v jednom DC (Bratislavský kraj) len na pozitívnom hodnotení, staval len na kladnom bodovaní, výhodách, prípadne odňatí výhod. V ďalších ŠVZ bol nastavený v rovine výhod (požadované správanie) a nevýhod (nevhodné správanie), v jednom RC s prevahou uvádzania priestupkov s počtom mínusových bodov podľa závažnosti (5 – 50) a určením pridelovania plusových, či mínusových bodov pôsobil skôr demotivujúco. Pre deti s hyperaktivitou a negativistickým správaním v LVS boli výhody často ťažko dosiahnuteľné. Súčasťou hodnotenia bolo aj sebahodnotenie detí, ktorého cieľom bolo posúdenie schopnosti reálne ohodnotiť svoje výkony.

Všetky zariadenia využívali vplyv **komunitných stretnutí**, pomáhali v prevýchove a terapii, tvorili priestor na vyjadrenia, postoje a emócie detí. Komunitné stretnutia a bodovací systém vytvárali na deti tlak s cieľom pozitívne zmeniť ich správanie formou vonkajšej motivácie. Komunitné stretnutia za účasti školských inšpektorov sa realizovali v priaznivej atmosfére. Pri riešení problémov, konfliktov, života v zariadení boli deti aktívne, dobre komunikovali, vedeli vyjadrovať poznatky, názory a postoje. V jednom RC (Nitriansky kraj) zdĺhavé hodnotenie každého dieťaťa s konkrétnym uvádzaním plusových a mínusových bodov za obdobie 1 týždňa viedlo k postupnej strate záujmu detí, vyrušovaniu a prejavom negatívneho správania. Pridelenie väčšieho počtu mínusových bodov jednotlivcovi zintenzívnilo napätie a poznačilo celkovú atmosféru voľnej tribúny, ktorú predčasne ukončil riaditeľ. V SLVS nainštalovali schránku dôvery a zriadili linku dôvery s nepretržitou prevádzkou pre deti, ktoré sa počas pobytu mimo zariadenia ocitli v krízovej situácii. Túto linku mohli využívať aj rodičia, ktorí naliehavo potrebovali pomoc a radu.

Radu školy/školského zariadenia zriadili v 83 % zariadení. **Žiacka školská rada** (aj pod názvom žiacka rada, žiacka samospráva, spoluspráva, internátna rada) pracovala v polovici

ŠVZ, stretávala sa pravidelne (v 58 % zariadení), často (8 %) alebo podľa potreby (34 %). Zamestnanci ju akceptovali v 67 % zariadení, v ostatných ju akceptovali len čiastočne. Jej úlohou bolo viesť deti k tvorivej kritike, sebakritike, k zodpovednosti, pomáhať pri riešení problémov a presadzovať požiadavky detí.

Výchovné opatrenia boli zapracované v školskom poriadku aj v školskom výchovnom programe vo všetkých zariadeniach. V 96 % z nich mali opatrenia motivujúci charakter a pomáhali rozvoju osobnosti detí. **Ochranné opatrenia** na predchádzanie ohrozeniu zdravia dieťaťa jeho nevhodným správaním mali zapracované v 92 % zariadení a boli primerané typu zariadenia. Realizované ochranné opatrenia boli v súlade s právnymi normami a školským poriadkom. Záznamy o výchovných opatreniach zaznamenávali aj do IRP. V jednom DC deti spolupracovali s detským ombudsmanom, v dvoch ŠVZ realizovali aktivity zamerané na oblasť ľudských práv (právo na meno, uvedomenie si vlastnej jedinečnosti, olympiáda ľudských práv, beseda s verejnou ochrankyňou práv, exkurzia v Národnej rade).

Vyjadrenia detí k dodržiavaniu detských práv

V každom zariadení uskutočnili inšpektori rozhovor s náhodne vybratými deťmi, spolu s **242**, takmer vždy kládli otázky každému dieťaťu individuálne. Odpovedali deti z rôznych častí Slovenska, s odlišnou dĺžkou pobytu v zariadeniach, v rozdielnom veku. Prevládali pozitívne vyjadrenia. Z rozhovorov vyplynulo, že život respondentov sa podriaďoval stanovenému časovému harmonogramu zariadenia, napriek tomu si väčšina detí *mohla vybrať, čo budú robiť vo svojom voľnom čase* (po dohode s vychovávateľom, v závislosti od aktuálneho hodnotenia) a *mali aj svoje súkromie*, najmä v čase odpočinku a v nedeľu. Čas využívali hlavne na oddych a spánok, niektorí na čítanie, písanie listov, počúvanie hudby. *Možnosť vyjadriť svoj názor na komunitnom stretnutí* potvrdili všetci respondenti. Vyslovili ho, predniesli problém, vyjadrili sa k problematike iných a ťažkosti sa riešili. Väčšina detí však svoj názor na pôde komunity nikdy neprezentovala, nepociťovali potrebu niečo povedať. Jedno dieťa prezradilo, že niektorí sa boja povedať svoj názor, po komunite by mali problém s tými, na ktorých by sa sťažovali, vyvolalo by to bitku. Na otázku, či sa *stretli so šikanovaním v tomto zariadení*, opýtaní väčšinou tvrdili, že sa s ním nestretli. Menšina ho postrehla alebo sa s ním stretla v inom ŠVZ (z ktorého boli deti do zariadenia preložené), prípadne v tomto zariadení v minulosti, ale útočníci už odišli. Vo väčšine prípadov išlo o slovné konflikty, krik, strkanie, roztržky medzi prváčkami, novoprijatými deťmi, bitka, ale ten, koho bili, sa najprv posmieval alebo inak provokoval, ubližovanie počas pobytu vonku. Jedno dievča uviedlo, že ju chlapci občas udreli po zadnej časti a obhmatávali. Tri deti pripustili, že vyprovokovaným bitkám a fyzickým atakom sa dá len ťažko zabrániť. *Za najčastejšie miesto výskytu šikanovania* označili pobyt vonku, obdobie po večierke, kedy sa zníži počet vychovávateľov, v škole cez prestávky, najmä cez veľkú, počas výchov, v izbách - vonku aj vnútri zariadenia v neprítomnosti pedagóga. Zdôraznili však, že zo strany pedagogických zamestnancov alebo psychológa bola záležitosť ihneď po oznámení riešená. Všetky deti potvrdili, že *učitelia a vychovávateelia s nimi zaobchádzali dobre*, svoje postavenie nezneužívali, rozprávali sa s nimi a pomáhali im. K starostlivosti a k prístupu zamestnancov zariadenia nemali výhrady. Štyria sa k danej otázke nevyjadrili, jeden poukázal na nejednotný prístup vychovávateľov, traja na nedávnu návštevu príslušníkov polície v zariadení, jeden uviedol, že vychovávateľka na deti kričala a neustále bezdôvodne menila denný program – odriekla vychádzky, návštevu posilňovne alebo telocvične. Väčšina detí *niekomu zo zamestnancov dôverovala*. Dôveryhodné osoby si deti rady vypočuli a podľa možnosti sa im snažili pomôcť, najmä po stránke emocionálnej. Deti označili aj konkrétnu osobu. V niektorých zariadeniach dôverovali najviac psychológovi, v iných psychológovi vôbec nie. Niekoľko detí nedôverovalo žiadnemu dospelému, so svojimi problémami sa zdôverovali súrodencom alebo kamarátovi. *Možnosť kontaktu s rodinou* potvrdili deti vo všetkých zariadeniach, niektorých však vzhľadom na ich rodinnú situáciu (deti z detských domovov, deti rodičov vo výkone trestu) nemal kto navštevovať. Kontakt s rodinnými príslušníkmi mohli vo všetkých ŠVZ udržiavať telefonicky, návštevami, dopisovaním či prijímaním balíkov, v dvoch aj prostredníctvom skypu a e-mailu. Väčšina detí uviedla, že ich v zariadení nebol nikto navštíviť. Rodičia/zákonní zástupcovia deťom

častejšie telefonovali ako ich navštevovali. Deti uviedli, že *popoludní vykonávali záujmovú činnosť* väčšinou podľa plánovanej činnosti, v prípade záujmu a kladného správania vychovávateľa neraz súhlasili aj s jej zmenou. K pravidelným činnostiam patrila príprava na vyučovanie, sledovanie televízneho programu, krúžková činnosť a vychádzky. Pravidelné denné pracovné aktivity (najmä upratovanie izieb a areálu ŠVZ) deti vnímali ako nevyhnutnú súčasť pobytu v zariadení. Podľa ich názoru bola *činnosť pripravená vychovávateľmi zväčša zaujímavá*. Niekoľko chlapcov tvrdilo, že sa v zariadení nudili, nič ich nezaujímalo, chceli by ísť domov, chýbala im sloboda, rodina, kamaráti, najviac im však chýbalo fajčenie. Túžili po tom, aby bola v zariadení telocvičňa a posilňovňa, športové aktivity vonku sa im zdali málo pestré. Potešili by sa korčuľiam, bicyklom a pod. Niektorí by radi častejšie pracovali na počítačoch.

Záujmová činnosť

Vo všetkých zariadeniach sa realizovala **záujmová činnosť** podľa plánov. V 88 % zariadení sa uskutočňovala **krúžková činnosť**. Najfrekventovanejší bol krúžok so športovým zameraním, krúžok šikovných rúk a turistický, ale aj spevácky a tanečný. Žiaci sa zúčastňovali krúžkovej činnosti aj v školách, ktoré navštevovali. Negatívom v dvoch ŠVZ bolo, že deti nemali príležitosť zapájať sa do krúžkovej činnosti podľa vlastného výberu. **Súťaže, olympiády, turnaje** organizovali v 92 % zariadení, a to pre deti zo zariadenia, v štvrtine ŠVZ aj celomestské, 17 % zariadení organizovalo krajské súťaže, 46 % celoslovenské a 13 % medzinárodné súťaže. Súťaží sa zúčastňovalo 96 % zariadení, úspechy dosiahli deti v súťažiach v obci, kraji, SR aj v zahraničí. Vlastný **časopis** vydávalo 54 % ŠVZ, bol k dispozícii k nahliadnutiu školským inšpektorom aj rodičom. V zariadeniach sa realizovali aj **aktivity** športového a tvorivého charakteru (v 96 % ŠVZ), kultúrne a rekreačné (92 %), spoločenské (83 %), aktivity spolu so zákonnými zástupcami a súrodencami (42 %) a výmenné pobyty s inými zariadeniami (29 %). Spolupráca so zákonnými zástupcami v zariadeniach bola obmedzená z dôvodu ich celoslovenskej pôsobnosti. Zariadenia viedli dokumentáciu o záujmovej činnosti (95 %), väčšinou (90 %) bola vyplnená a kompletná.

Opatrenia na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania z vlastnej iniciatívy prijali a realizovali všetci riaditelia ŠVZ. Uskutočnili napr. zmeny smerujúce k celkovej zmene koncepcie zariadenia, prehodnotili bodový systém, pripravili vzdelávanie zamestnancov, svojpomocne realizovali výstavbu vonkajších a prestavbu vnútorných priestorov, investovali do materiálo-technického vybavenia, prijali ďalších odborných zamestnancov, skvalitnili poskytované odborné intervencie, zapojili sa do projektov.

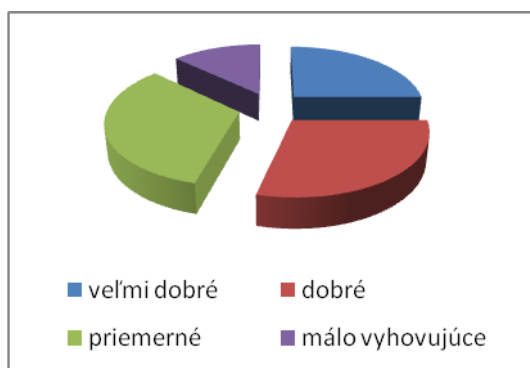
Humánne podmienky života detí v ŠVZ

Priestorové a materiálo-technické podmienky

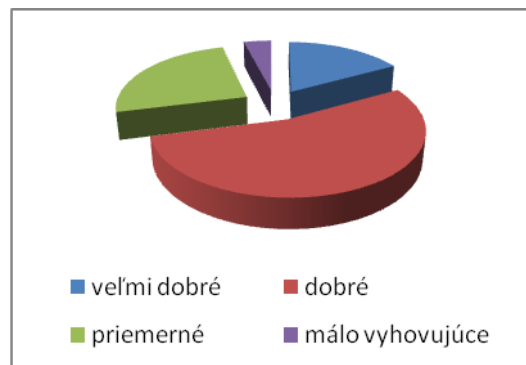
V jednotlivých zariadeniach boli priestorové aj materiálo-technické podmienky odlišné. Hodnotenie podmienok školskými inšpektormi bolo zhodné s hodnotením riaditeľov ŠVZ (okrem 1). V dotazníku hodnotili riaditelia **exteriér** zariadenia prevažne ako *priemerný* (33 %), vyžadujúci opravy alebo ako *dobrý* (29 %), čo zobrazuje graf 1. Časť budov vyžadovala väčšiu či menšiu rekonštrukciu. **Interiér** (spálne, šatne, jedáleň, triedy, miestnosti na výchovnú a komunitnú činnosť a i.) hodnotila väčšina respondentov (54 %) celkovo ako *dobrý* (graf 2). Školy a **internáty** boli väčšinou situované v spoločných budovách. *Pozitívnym príkladom* bolo v jednom RC v Trnavskom kraji ubytovanie detí v bunkách rodinného typu so samostatnými vstupmi a monitorovacím zaradením, čo posilňovalo samostatnosť detí, umožňovalo vytváranie hlbších sociálnych vzťahov v skupine a kladne ovplyvňovalo proces reedukácie. *Zariadenie pre matky s deťmi* v Prešovskom kraji bolo umiestnené v spoločnej budove s detským domovom a špeciálnou materskou školou. Matky so svojimi deťmi mali k dispozícii 8 spální, dobre vybavenú kuchyňu, hygienické a sociálne zariadenia, mikrojasle a spoločenskú miestnosť. Stravovanie matiek sa zabezpečilo v školskej jedálni, jedlo pre deti pripravovali v kuchyni. Obhliadkou priestorov v jednom RC (Trnavský kraj) sa zistili nevyhovujúce priestorové podmienky

(nedostatočný počet klubovní, zápach, nedoliehajúce okná, opadávajúca omietka), na ktoré bol písomne upozornený zriadovateľ.

Graf 1 Exteriér

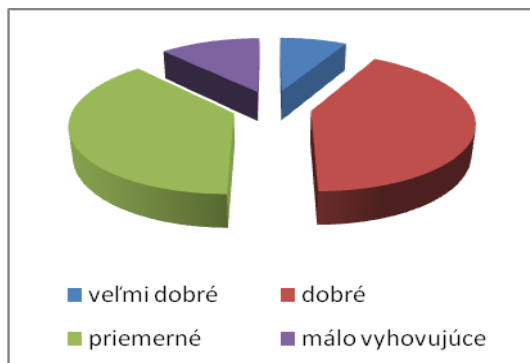

Graf 2 Interiér

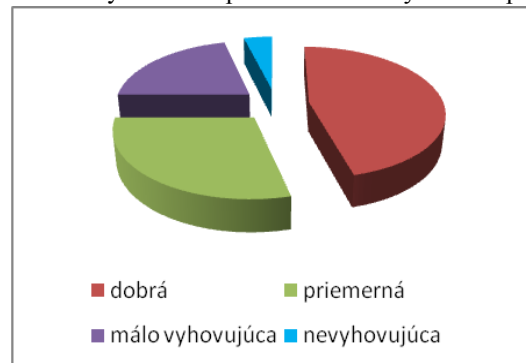

Podľa vyjadrení riaditeľov ŠVZ bolo **zariadenie miestností** (graf 3) prevažne *dobré* (42 %) a *priemerné* (38 %). Vnútorne priestory umožňovali realizovať alebo čiastočne realizovať stanovené ciele. Vybavenosť **pomôckami na vyučovanie, výchovnú a záujmovú činnosť** bola prevažne *dobrá* (46 % - graf 4, 5). Učitelia používali aj svojpomocne zhotovené pomôcky, pracovné listy, **špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky**, najmä na odstraňovanie vývinových porúch učenia. Vybavenosť **informačno-komunikačnými technológiami** pre deti (graf 6) bola najčastejšie *dobrá* (58 %). V školách sa nachádzali učebne IKT, v niektorých interaktívna tabuľa, počítače v časti ŠVZ boli zastarané a zlyhávajúce.

Graf 3 Zariadenie miestností

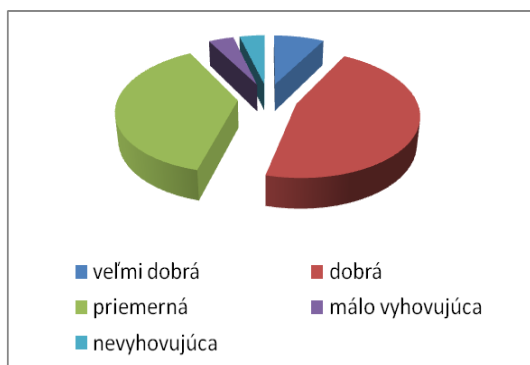

Graf 4 Vybavenosť pomôckami na vyučovací proces

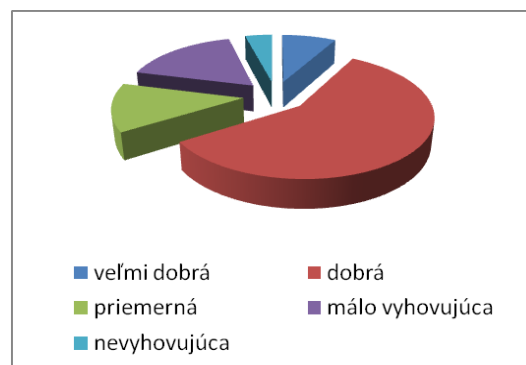

V skoro polovici zariadení (46 %) bola *dobrá* vybavenosť **audiokazetami, videokazetami, CD, DVD a počítačovými programami** (graf 7). Vybavenosť dielní **strojmi a nástrojmi** (graf 8) bola prevažne *priemerná* (50 %). Zariadenia podľa potreby a finančných možností dokupovali jednoduché pracovné náradie na prácu s drevom a kovem, pracovné nástroje k stavebnej, strojárkej, poľnohospodárskej a lesnej výrobe. Časť dielní vyžadovala rekonštrukciu a ich vybavenie bolo nevyhovujúce.

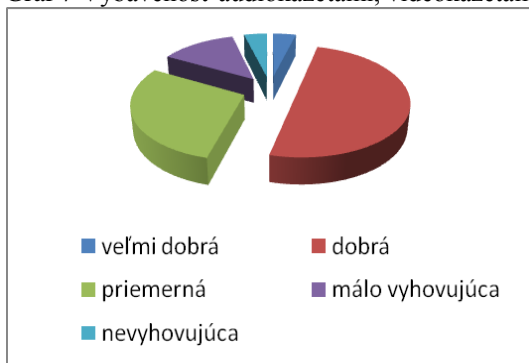
Graf 5 Vybavenosť pomôckami na výchovný proces

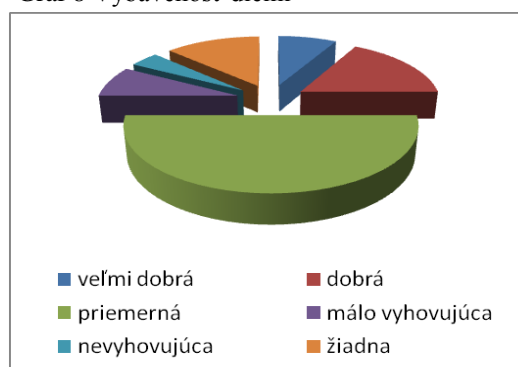
Graf 6 Vybavenosť IKT pre deti

Graf 7 Vybavenosť audiokazetami, videokazetami...

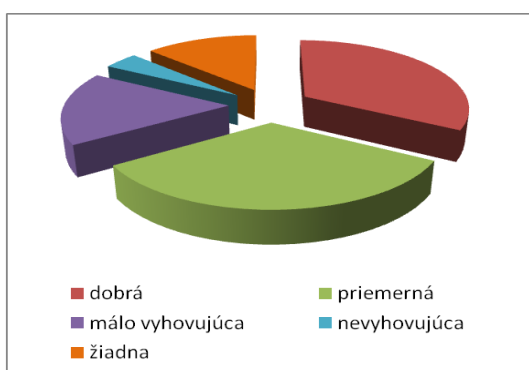

Graf 8 Vybavenosť dielní

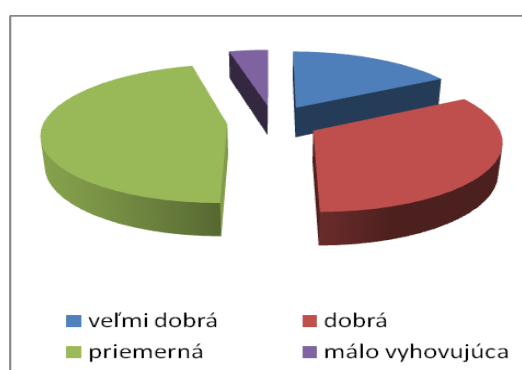

Vybavenosť telocviční, ale aj posilňovní, priestorov na šport **športovými potrebami a športovým výstrojom** bola v tretine zariadení *dobrá*, v tretine *priemerná* (po 33 %), ako to zobrazuje graf 9. *Telocvična chýbala* 13 % zariadení. V ŠVZ prevládala (46 %) *priemerná* vybavenosť **literatúrou pre deti a mládež** (graf 10).

Graf 9 Vybavenosť telocvične

Graf 10 Vybavenosť literatúrou pre deti a mládež

Prostredie zariadení bolo **čisté** a udržiavané, steny niektorých miestností boli vyzdobené **výtvarnými prácami detí**.

Ochranná miestnosť (RC), karanténna miestnosť (DC)

V 17 zariadeniach bolo spolu **25** ochranných a karanténnych miestností. V každom z nich (mimo 1 v Prešovskom kraji) sa nachádzala 1 takáto miestnosť, v niektorých po 2. **Využívalo ich len 64 % zariadení.** *Podlahová plocha a výška* spĺňali stanovené požiadavky (okrem 1). V 94 % zariadení bolo *osvetlenie* miestnosti s vonkajším ovládaním mimo dosahu dieťaťa a 1 stena miestnosti upravená ako *zelená tabuľa*. *Vykurovanie* zabezpečovalo v miestnosti stanovenú teplotu (88 %), *okno s vetraním* bolo chránené proti rozbitiu (82 %). V 76 % zariadení bol *nábytok* pevne pripevnený k podlahe (tvorila ho posteľ, stôl a sedadlo), *podlahová krytina* bola umývateľná, teplá a pevne upevnená, dieťa malo k dispozícii jednoduchý *zdroj pitnej vody*, *WC* s nádržkou na vodu zabudovali mimo miestnosti a *zvukové zariadenie* na privolanie pedagóga sa nachádzalo v miestnosti. Dieťaťu v ochrannej alebo karanténnej miestnosti poskytovali zamestnanci najmä časopisy, papier a potreby na písanie či kreslenie. *Písomné záznamy o dôvodoch a priebehu pobytu* detí v ochrannej a karanténnej miestnosti zamestnanci viedli dôkladne. V jednom RC v Trnavskom kraji sa zistilo, v rozpore s predpismi a školským poriadkom, že do ochrannej miestnosti boli *súčasne umiestnené 4 deti* po návrate z úteku.

Osobné vybavenie dieťaťa

Ošatenie, obuv a hygienické potreby detí umiestnených do RC a DC na základe rozhodnutia súdu boli primerané, evidované na osobných kartách detí (okrem 1). Množstvo a kvalita ošatenia a obuvi zodpovedali aktuálnym finančným možnostiam zariadení. V niekoľkých bolo vybavenie primerané len z dôvodu, že deti mali možnosť používať aj ošatenie a obuv prinesené z domu alebo z detského domova. Údržbu odevu a obuvi pravidelne zabezpečovali zariadenia, čiastočne aj starší žiaci sami.

Zdravotná starostlivosť

Takmer všetky zariadenia (96 %) vytvárali primerané podmienky na poskytovanie zdravotnej starostlivosti deťom. Zamestnancami ŠVZ boli zdravotné sestry (okrem 1 ŠVZ), na čiastočný úväzok aj 3 lekári. Zdravotné sestry poskytovali deťom základnú liečebno-preventívnu starostlivosť, sprevádzali ich na ambulantné vyšetrenia, poskytovali prvú pomoc, dávali lieky a viedli ich dokumentáciu. V budovách sa zriadili miestnosti pre zdravotnícky personál, pre deti miestnosť zdravotnej izolácie. Na základe zmluvy pravidelne prichádzal lekár, v jednom LVS sa zúčastňoval aj komunitných stretnutí a pozoroval správanie sa detí. V prípade potreby deti dochádzali do zmluvnej ambulancie v sprievode zdravotnej sestry alebo vychovávateľa (83 %). Počas choroby na deti dohliadali najmä sestry, vychovávateľa a pomocní vychovávateľa. Maloleté matky s deťmi mali zabezpečenú nepretržitú zdravotnú starostlivosť, pripravenú izoláciu aj pre choré dojčatá a batolátá. Deťom, ktoré potrebovali diétnu stravu, ju v jednom DC pripravovali podľa pokynov lekára - internistu, ktorý v prípade potreby navštevoval zariadenie. Jedno LVS izolačnú miestnosť neprevádzkovalo, pri ochorení kontaktovali zákonných zástupcov, ktorí si dieťa prevzali do domáceho ošetrovania. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti v jednom LVS nepriaznivo ovplyvňoval nefunkčný 18-ročný automobil, a to najmä v akútnych prípadoch.

Iné zistenia

Riaditeľ súkromného LVS pozitívne hodnotil *zriadenie Centra detí pri zariadení, akreditovaného pracoviska Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny*. Uviedol, že centrum vykonáva svoje činnosti pre chlapcov vo veku od 6 do 18 rokov s poruchami správania, učenia, drogový a inak závislý po skončení liečby a mladým dospelým mužom, ktorí z akéhokoľvek dôvodu predčasne ukončili štúdium a majú problém sa zamestnať, a to pobytovou formou.

Riaditeľ RC v Bratislavskom kraji uviedol, že v celoslovenskom systéme RC v súčasnosti *chýba zariadenie s prísnyim ochranným režimom*. Pri deťoch s nariadenou ústavnou starostlivosťou alebo ochrannou výchovou, ktorých prejavy správania sú spoločensky neakceptovateľné, je bodový systém hodnotenia neefektívny. Neumožňuje uplatňovať adekvátne sankčné opatrenia. Pri vážnych porušeníach poriadku školského zariadenia (napr. krádeže v areáli, vykrádanie áut zamestnancom, vykrádanie domov v okolí, fyzické ohrozovanie zamestnancov), sú deti aj po dokázaní viny neefektívne potrestané a stále pokračujú v páchaní tejto činnosti. Riešenie vidí vo vytvorení RC s prísnyim ochranným režimom podľa vzoru zariadenia v Ostrave aj v SR. Deti sú po narúšaní činnosti bežných RC a opakovaných deliktov do 24 hodín odoslané do zariadenia so sprísneným režimom, čo efektívne pomáha celému systému RC.

Podľa inšpekčných zistení v DC bola *dĺžka pobytu detí* omnoho dlhšia, než uvádza zákon (spravidla 12 týždňov), pretrvávali tu priemerne 5, niekedy až 9 mesiacov, zariadenia do istej miery suplovali činnosť RC. Riaditelia dvoch RC (Bratislavský a Košický kraj) poukázali na *potrebu vrátenia funkčnosti DC*. Uviedli, že do r. 2005 RC prijímali deti na základe diagnostických správ vypracovaných DC (pobyt dieťaťa v DC 6 – 8 týždňov). Negatívne hodnotili súčasný stav, keď do zariadenia nastupujú deti priamo z terénu bez diagnostických vyšetrení a diagnostických správ, ktoré by slúžili RC ako vstupný podklad na vypracovanie IRP. Hlavným problémom pri umiestňovaní detí do RC je nesprávna diagnostika, často s účelom „zbavenia sa“ dieťaťa v iných zariadeniach. Zreteľne chýba dôkladná diagnostika DC, ktorá výrazne napomáhala celému systému RC.

Školská inšpekcia kontrolou dokumentácie v Trnavskom kraji zistila, že *katalógové listy žiakov* (1 RC) *a triedne výkazy* (2 RC) *neboli vedené dôsledne*. Chýbali základné údaje týkajúce sa termínu nástupu žiaka do školy, predchádzajúceho vzdelania, dátum vydania vysvedčenia, termín ukončenia štúdia, vykonanie komisionálnych skúšok, opakovanie ročníka, prestup, zanechanie štúdia a i. V jednom RC najmenej 12 žiaci úspešne ukončili 9. ročník ZŠ, *napriek tomu boli zaradení do odborov vzdelávania určených pre žiakov, ktorí neukončili vzdelávací program ZŠ* v poslednom ročníku alebo posledný ročník neukončili úspešne. Naopak, minimálne 1 žiak bol zaradený do učebného odboru 3661 H murár, napriek tomu, že ukončil len 8. ročník ZŠ. V dvoch RC *do vyššieho ročníka postúpili žiaci, ktorí podľa katalógových listov na konci školského roka*

úspešne neukončili ročník. Naopak, žiaci, ktorí úspešne ukončili daný ročník, boli v tomto školskom roku opakovane žiakmi toho istého ročníka.

V RC v Trenčianskom kraji bola jedna tretina chlapcov od narodenia postupujúcich od detských domovov až po špeciálne výchovné zariadenia, z ktorých majú odchádzať do života ako 18 – 19 roční, spôsobilí na začlenenie sa do bežného života, s niekoľkými eurami, bez štandardnej osobnej výbavy a bývania, čo je znakom *zlyhania výchovného systému.*

Diagnostické vyšetrenia detí so ZZ v dvoch ŠVZ neboli komplexné. V jednom (RC) im chýbali správy z psychologického vyšetrenia, do druhého (LVS) ich prijali na základe vyšetrenia klinického psychológa bez špeciálnopedagogických vyšetrení vykonaných v školskom zariadení výchovného poradenstva a prevencie.

V 2 ŠVZ (Banskobystrický a Prešovský kraj) monitorovali priestory *kamerovým systémom.*

Závery

Najčastejším dôvodom prijatia detí v ŠVZ bolo rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, na druhom mieste žiadosť zákonného zástupcu. Kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov dosahovala 76 %, odborných zamestnancov 95 %, niekoľko zamestnancov nespĺňalo požadované predpoklady na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca.

Vzdelávanie žiakov v ŠVZ sa uskutočňovalo v ZŠ, ŠZŠ, OU alebo v SOŠ (boli organizačnou zložkou spojenej školy alebo triedy boli súčasťou zariadenia), v kvalifikačných kurzoch alebo mimo zariadenia. Žiaci nezaradení do školy pod vedením majstrov odbornej výchovy vykonávali práce v zariadení aj mimo neho. Vzdelávanie sa realizovalo prostredníctvom ŠkVP vypracovaných vo všetkých ŠVZ, v ktorých bola zriadená škola alebo školské triedy, väčšinou s nedostatkami. V LVS mali všetky deti vytvorený IVVP. Výchova sa uskutočňovala podľa školských výchovných programov, nedostatky sa vyskytli ojedinele. Reedukáciu detí v RC a DC usmerňovali IRP vychádzajúce vo väčšine zariadení z psychologickéj a špeciálnopedagogickéj diagnózy, pravidelne vyhodnocované a upravované podľa aktuálnych potrieb detí. Reedukáciu významne ovplyvňovali intervencie psychológov a liečebných pedagógov. Odstraňovanie, zmierňovanie vývinových porúch učenia, porúch aktivity a pozornosti v LVS sa realizovalo počas vyučovania aj prostredníctvom intervencií psychológa a liečebného pedagóga.

Dodržiavanie detských a ľudských práv upravoval školský poriadok. Zapracované výchovné opatrenia mali väčšinou motivujúci charakter. Prevýchove a terapii pomáhali komunitné stretnutia a bodovací systém založený ojedinele len na pozitívnom hodnotení, v ostatných ŠVZ na hodnotení pozitívnom aj negatívnom. Väčšine nechýbala rada školy/školského zariadenia, žiacka školská rada pracovala v polovici ŠVZ. Školskí inšpektori uskutočnili rozhovor s 242 náhodne vybranými deťmi. Prevládali kladné vyjadrenia, porušovanie detských a ľudských práv sa neprejavilo, časť detí naznačovala šikanovanie v minulosti, v súčasnosti slovné potýčky hneď riešené pedagógmi. Z vlastnej iniciatívy uskutočnili riaditelia rozličné opatrenia na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania.

Vo všetkých zariadeniach sa uskutočňovala záujmová činnosť, vo väčšine krúžková, organizovali sa súťaže, olympiády a turnaje, pripravili aktivity spoločenského, kultúrneho, tvorivého, športového a rekreačného charakteru. Polovica zariadení vydávala vlastný časopis. V časti z nich usporiadali činnosti spolu s rodičmi i súrodencami, ako aj výmenné pobyty s inými zariadeniami. Spoluprácu s rodičmi obmedzovala vzdialenosť zariadení, ich celoslovenská pôsobnosť.

Priestorové a materiálno-technické podmienky v jednotlivých zariadeniach boli odlišné. Vonkajšie priestory hodnotili riaditelia prevažne ako priemerné až dobré, vnútorné priestory a zariadenie miestností ako dobré, umožňovali dosahovať stanovené ciele. Vybavenie pomôckami na vyučovanie, výchovnú a záujmovú činnosť, informačno-komunikačnými technológiami pre deti, audio a videokazetami, počítačovými programami, tiež vybavenie dielní strojmi a nástrojmi bolo prevažne dobré. Vybavenie telocviční a priestorov na šport bolo priemerné až dobré, vybavenie literatúrou pre deti a mládež prevažne priemerné. Niektoré budovy vyžadovali

rekonštrukciu alebo opravy, chýbala telocvičňa, klubová miestnosť, vybavenie pomôckami, športovými potrebami, strojmi a nástrojmi bolo nedostatočné.

Každé diagnostické centrum malo karanténnu miestnosť, každé reedukačné centrum (okrem 1) ochrannú miestnosť, niektoré aj dve. Väčšinou spĺňali stanovené požiadavky. Pri pobyte v miestnosti poskytli zamestnanci dieťaťu materiál na písanie, čítanie a kreslenie, písomné záznamy o dôvodoch a priebehu pobytu detí viedli dôkladne. Miestnosti využívalo len 64 % zariadení.

Osobné vybavenie detí umiestnených do zariadenia na základe rozhodnutia súdu bolo primerané, udržiavané, evidované na osobných kartách. Vhodné podmienky na poskytovanie zdravotnej starostlivosti vytvárali skoro všetky zariadenia. Základnú zdravotnú starostlivosť poskytovali deťom zdravotné sestry, lekársku starostlivosť lekári zamestnaní na čiastočný úväzok alebo zmluvní lekári.

Ďalším zistením bola naliehavosť zriadenia zariadenia s prísny ochranným režimom v SR, reedukačným centrom chýbala dôkladná diagnostika dieťaťa v DC. Ukázalo sa, že vysoký počet detí v zariadeniach bol od narodenia až do dospelosti vychovávaný len v detských domovoch a špeciálnych výchovných zariadeniach, nepoznali rodinnú výchovu. Ojedinele sa zistilo nedodržiavanie zákonného postupu pri postupe žiakov do vyššieho ročníka a prijímaní do strednej školy, diagnostické vyšetrenia detí so ZZ neboli kompletné. Dve zariadenia monitorovali priestory prostredníctvom kamerového systému.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia uplatnila vo vzťahu ku kontrolovaným subjektom podľa závažnosti zistených porušení všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov odporúčania, uložila opatrenia alebo uložila povinnosť kontrolovaným zariadeniam prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov v stanovených termínoch. Opatrenia smerovali najmä k ŠkVP a jeho súčastiam (UP, UO), školskému výchovnému programu a školskému poriadku, k prijímaniu žiakov do strednej školy, postupu do vyššieho ročníka a k diagnostickým vyšetreniam detí. V oblasti podmienok sa opatrenia týkali predovšetkým splnenia požadovaných predpokladov na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca, kvalifikovanosti pedagogických zamestnancov, ustanovenia výchovného poradcu, zabezpečenia pedagogického asistenta na vytvorenie bezpečných podmienok a ochrany detí najmä v popoludňajších hodinách, ako aj skvalitnenia priestorových a materiálno-technických podmienok, zariadenia, úpravy a vybavenia ochrannej/karanténnej miestnosti. Vo výchovno-vzdelávacej a odbornej činnosti smerovali opatrenia hlavne k IRP, záujmovým útvarom, bodovému systému a odbornej činnosti psychológa (viac sa zamerať na individuálnu a skupinovú terapiu detí, viesť o činnosti záznamy, zabezpečiť pravidelnú spätnú väzbu pedagogickým zamestnancom).

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- vypracovanie školského vzdelávacieho programu a jeho súčastí, školského výchovného programu a školského poriadku v súlade so školským zákonom
- zabezpečenie kvalifikovanosti a odbornosti pedagogických zamestnancov
- splnenie požadovaných predpokladov na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca
- zlepšenie priestorových a materiálno-technických podmienok v niektorých zariadeniach
- dodržiavanie zákonných postupov pri prijatí detí do zariadenia (diagnostické vyšetrenia), do strednej školy a pri postupe žiakov do vyššieho ročníka
- vyhodnotenie a úprava IRP detí minimálne raz štvrt'ročne
- dodržanie stanoveného počtu detí umiestnených v ochrannej/karanténnej miestnosti
- sprehľadnenie vedenia dokumentácie práce záujmových útvarov, formovanie útvarov podľa záujmu detí

Výrazne pozitívne zistenia

- vytvorenie podmienok na dodržiavanie detských a ľudských práv v zariadeniach a ich dodržiavanie
- nevznikajúca potreba využitia ochrannej miestnosti v RC ako najvyššieho stupňa ochranného opatrenia v ŠVZ
- zabezpečenie dostatočnej zdravotnej starostlivosti
- riaditeľmi prijaté opatrenia na zlepšenie kvality života výchovy a vzdelávania
- realizácia komunitných stretnutí s možnosťou vyjadrenia vlastných názorov a požiadaviek detí, kolektívne riešenie problémov v skupine pod vedením psychológa, poskytovanie terapeutických intervencií, autogénnych tréningov, individuálnych a skupinových terapií
- široká škála záujmovej činnosti, realizácia interných súťaží, účasť na súťažiach a získanie popredných umiestnení
- estetika, čistota a kultúrne vnútorné prostredie zariadení

Odporúčania a podnety

Riaditeľom špeciálnych výchovných zariadení

- uprednostňovať pozitívnu motiváciu detí vedúcu k osvojeniu systému sebaregulácie, vytvárať alternatívne spôsoby odmeňovania detí (nielen bodovanie)
- venovať zvýšenú pozornosť prevencii šikanovania vytváraním atmosféry dôvery a podmienok na získavanie podnetov od detí
- podporovať vznik a efektívne fungovanie žiackej rady, jej podnety využívať na vytváranie podmienok, ktoré by deťom umožnili priblížiť sa v maximálnej miere k stanoveným cieľom prevýchovy
- podmieniť vytváranie záujmových útvarov záujmom detí a nie uplatňovaniu princípu čo najjednoduchšej organizácie záujmovej činnosti
- ponúknuť deťom vo väčšom rozsahu činnosť záujmových útvarov nielen počas víkendov, ale aj v pracovných dňoch
- používať v pedagogickej dokumentácii a dokumentácii školy/školského zariadenia aktuálnu odbornú terminológiu v zmysle školského zákona

Zriaďovateľom / Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja

- zabezpečiť v spolupráci s MŠVVaŠ SR a okresným úradom v sídle kraja finančné prostriedky na postupnú revitalizáciu a rekonštrukciu priestorov špeciálnych výchovných zariadení a na materiálno-technické vybavenie
- podporovať vytváranie ubytovania detí v špeciálnych výchovných zariadeniach v bunkách rodinného typu, ktoré by im umožnilo pripraviť sa na plnohodnotný život.
- vytvárať miesta asistentov vychovávateľa počas výchovných činností

Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie

- podieľať sa na vypracovaní metodického pokynu na náplň a výkon práce odborného zamestnanca – psychológa v reedukačnom centre so zameraním najmä na techniky, postupy, metódy vykonávania cielených individuálnych a skupinových terapií, mieru podielu na vypracovávaní individuálneho reedukačného programu
- zaviesť systém psychologických externých supervízií v špeciálnych výchovných zariadeniach, ktoré by vytvárali podmienky raz mesačne pracovať pod supervíziou externého zamestnanca
- vytvoriť vzdelávaciu ponuku pre zamestnancov reedukačných centier a diagnostických centier na získanie systému vedomostí potrebných na vyhodnocovanie účinnosti individuálneho reedukačného programu a jeho uplatňovanie v praxi

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- umožniť v SR zriadenie reedukačného centra s prísny ochranným režimom pre deti s extrémne závažnými poruchami správania

- zabezpečiť, aby diagnostické centrum vykonávalo špeciálnopedagogickú diagnostiku detí, ktoré majú byť umiestnené v reedukačnom centre, s cieľom vyhotoviť pre ne diagnostické správy, ktoré by slúžili ako vstupný podklad na vypracovanie individuálnych reedukačných programov
- doriešiť spôsob profesionálnej prípravy detí umiestnených v špeciálnych výchovných zariadeniach (otvorený systém návštevy stredných škôl, umiestnenie v reedukačnom centre nepodmieňovať zaradením do zriadených učebných odborov v zariadení)
- vypracovať metodický pokyn na náplň a výkon práce odborného zamestnanca – psychológa v reedukačnom centre